

“Geweld dat is besmettelijk. Wie eens door de ratten van de oorlog is besnuffeld, verspreidt daarna, vaak zonder het te weten, ook zelf de vlooiën van de vernietiging.”

Uit *Zuivering* van Tom Lanoye

Top 5 Non-fictie

- 1 **Het litteken van de dood**
Onno Blom
- 2 **Bas Nijhuis**
Eddy van der Ley
- 3 **De logica van geluk**
Mo Gawdat
- 4 **Ga lekker zelf in je kracht staan**
Japke-d. Bouma
- 5 **Ik moet nog even kijken of ik kan**
Liesbeth Smit

Top 5 Fictie

- 1 **De acht bergen**
Paolo Cognetti
- 2 **Het beste wat we hebben**
Griet op de Beeck
- 3 **Ijdel onkruid**
Youp van 't Hek
- 4 **Pogingen iets van het leven te maken**
Hendrik Groen
- 5 **Kolja**
Arthur Japin

Bron: CPNB Bestseller 60

Een Houdini van de rommelmarkt

Zuivering van de Vlaming Tom Lanoye is een indringend, soms weerzinwekkend verhaal over terreur, dood, angst en verraad. Maar het gaat óók over vriendschap en verdraagzaamheid. De auteur heeft het aangedurfd een roman te schrijven waarin de hoofdpersonen zich te weer moeten stellen tegen een vijandige omgeving met terroristische aanslagen. Douwe de Vries ANP

Lanoye beschrijft doorgaans geen vrolijke onderwerpen. In zijn romans gaat het om deprimerende gebeurtenissen, soms zelfs destructieve krachten die de samenleving bedreigen. Zo beschrijft hij in zijn roman *Gelukkige slaven* (2013) een samenleving die ongenadig hard afreken met twee profiteurs, en een breder publiek kon in zijn boekweekgeschenk van 2012, *Heldere hemel*, al kennismaken met de donkere, vaak wraakzuchtige aspecten in het karakter van mensen.

Lanoye is ook in zijn nieuwe roman somber gestemd als hij via zijn verteller en hoofdpersoon Gideon Rottier schrijft over allerlei wereldproblemen die in ernst dreigen toe te nemen. Het is in zijn visie moeilijk, of sterker: onmogelijk, in een groep samen te leven. De geschiedenis overziend, komt hij tot deze perspectiefloze conclusie. De mens is een individu dat als het erop aankomt, uitsluitend aan zichzelf denkt en dus geen sociaal wezen kan zijn. Maar: 'Hoe groot het bederf ook is, je kunt het keren. Zuivering is mogelijk', stelt Gideon vast. Toch een schijntje optimisme?

Lanoyes hoofdfiguur is door een spraakgebrek behept met een minderwaardigheidsgevoel en wil niets liever dan een beroep uitoefenen

dat hem boven het maaiveld doet uitsteken. Dat vindt hij bij Extreme Cleansing, een bedrijf dat 'begint waar anderen afhaken', zoals de directeur hem voorhoudt. Zijn personeel maakt uitgebrande, overstromde of jarenlang verwaarloosde huizen schoon, maar ruimt ook de resten van zelfmoorden en terreuraanslagen op. Voor Gideon en zijn trawanten ook nog een lucratieve bezigheid omdat ze op de bewuste plekken bruikbare spullen inpikken die hun een aardige bijverdiensje opleveren. Gideon houdt er zelfs een grote, verwaarloosde villa aan over. Lanoye, niet wars van een vleugje humor en cynisme, beschrijft het allemaal uitvoerig.

Wending

Pas na zo'n honderd bladzijden komt er een wending in Gideons leven en ook spanning in het verhaal. Dan sluit hij vriendschap met de - nog voor de burgeroorlog - gevluchte Syriër Youssef. Beiden vinden elkaar in hun liefde voor de literatuur (!), op zichzelf een lichtpuntje in een wereld die in deze roman alleen maar uit (be)dreigingen lijkt te bestaan.

Lanoye slaagt erin samen met de lezer in de huid van zijn hoofdpersoon te kruipen die voortdurend keuzes moet maken. Als Gideon

Roman

Zuivering

Tom Lanoye

Prometheus
€ 24,99

door Youssef uit een brandend huis wordt gered, vraagt hij zich af in hoeverre hij zijn vriend die hij inmiddels onderdak heeft geboden in zijn huis, ter wille kan zijn. De vluchteling wil namelijk zijn gezin laten overkomen naar België. Is het een vorm van naastenliefde als hij aan het ingrijpende verzoek van zijn beste vriend voldoet? En wat te doen als er vervolgens een ondraaglijke situatie ontstaat? Het zijn dilemma's in een wereld die steeds gewelddadiger lijkt te worden.

Hoogspanning

Gideon komt onder hoogspanning te staan als de vrouw depressief raakt door de uitzichtloze situatie van het gezin, dat de bureaucratie van de westerse samenleving niet aankan. De dochter wordt plotseling een fanatieke moslima en de zoon dreigt een 'eenzame wolf' te worden. Dat alles tegen de achtergrond van een land dat door een reeks terreuraanslagen wordt getroffen en ter wille van de veiligheid bijna op een politiestaat gaat lijken. Gideon ziet de radicalisering van zijn huisgenoten met angst en beven aan. Ook als 'zuiveraar' van de locaties waar de aanslagen plaatsvinden, dreigt hij psychisch ten onder te gaan.

Lanoye laat zijn hoofdfiguur het

De frivole Houdini die zonder scrupules de resten van tragedies kon opruimen, glijdt af naar een toestand van egoïsme en verraad

verhaal achteraf als een soort verslag vertellen, voorafgegaan door een proloog waarin er plotseling een kleurige haan op zijn terras komt aanvliegen. De haan wordt zijn beste vriend en komt in het vervolg nog enkele malen ter sprake, als de situatie in de villa ondraaglijk wordt. Zo weet Lanoye literair een verrassend evenwicht tot stand te brengen tussen banale en bloedserieuze verhaalelementen.

Zijn hoofdpersoon noemt zichzelf een hakkende eenling en mensenschuwe ontspanningskunstenaar. Daarmee karakteriseert hij de twee polen in zijn karakter die elkaar aanvankelijk in evenwicht houden, maar die hem uiteindelijk door de omstandigheden noodlottig worden. De frivole Houdini van de rommelmarkt - zoals Gideon zichzelf noemt - die zonder scrupules de resten van tragedies kon opruimen, glijdt af naar een toestand van egoïsme en verraad. Het is alsof de auteur hiermee wil aangeven dat een psychische zuivering van zijn hoofdfiguur noodzakelijk is om zichzelf te herpakken. De weg ernaartoe is echter geplaveid met gruwelijke, mensonterende taferelen, zowel op straat als binnenshuis. De wijze waarop Lanoye dit alles gestalte heeft gegeven, is imponerend.